

Політична, просвітна і господарська часопись.

Виходить щотижня в суботу.

Редагує: Д-р СТЕПАН БАРАН.

ПЕРЕДПЛАТА: в Австрії і Угорщині: річно 8 кор., піврічно 3 кор., чвертьрічно 1.50 кор. Поодиноке число коштує у Львові 70 сот., на провінції 12 сот. За границею „Свобода“ коштує на цілий рік: в Німеччині 6 марок, в Росії 3 рублі, в Америці 2 долари.

Адреса Редакції і Адміністрації: „СВОБОДА“, Львів, Ринок ч. 19., II. поверх.

Ч. 36.

Львів, субота, дня 2. вересня 1916.

Рік XX.

Володимир Целевич.

Угодава полагода претенсій за военні чинитьби.

І. Які були постанови до часу видання імперського розпорядку з дня 12. серпня 1916 р.

Закон з 26. грудня 1912 р. про военні чинитьби, отже про доставлені населенню військовим речам як: коні, худобу, будівельний матеріал і другі речі, про квартири, харчі для війська, видано в хвили, коли грозив вибух європейської війни з приводу альбанської справи. Тому що його уложено і ухвалено так би сказати прихвощем, виказує він багато недотач. Численні постанови закону навіть такі, що є корисні для населення, осталися лише на папері а в практиці їх не примінює ся. Ще більше постанов треба було з дорозі нових розпорядків поправити і змінити.

З цілого закону найбільше непрактичним показало ся поступоване в цілі заплати за чинитьби. Що правда § 32. сего закона постановляє, що:

„Винагороду за чинитьби доставлені на основі сего закона платити ме ся по зможі готівкою. О скільки готі було би заплатити зараз, то має ся видати письменно поквітванне за виконані чинитьби“.

Так становить закон. В практиці платити ся готівкою в дуже рідких случаях а також рідко видає ся письмени поквітвання. В деятьох случаях на десять обовязаний до чинитьби не має ані готівки ані письменного поквітвання.

Заплата за чинитьби — о скільки вони не є унормовані тарифами (пр. недавно читали ми в „Свободі“ про нову тарифу за харчоване) має бути означена на підставі оцінки комісійної. Така оцінка має відбути ся сейчас при реквізиції даного предмету, а оцінююча комісія має складати ся по мысли виконуючого розпорядку з делегата політичної власти і з заступників війська та скарбової власти. На жадане одного з членів комісії (отже зобовязаний до чинитьби на має права сего жадати) може предсідатель прибрати до помочи при оцінці знавця.

О скільки ходить о Галичину є і ся постановою закона лише на папері, бо швидкість воєнних ділань, комунікаційні відносини і т. п. унеможливили скликуванне таких оцінюючих комісій. Тому правилом є, що особа, яка виконала военні чинитьби не має ані грошей, ані поквітвання ані жаданого протоколу, оцінюючого вартість чинитьби.

Колі отже хто не одержав заплати за виконану чинитьбу, або є невдоволений за малою винагородою, може згласити свою претенсію письменно або устно у приналежній громадській старшині протягом шістьох місяців, числячи від того дня, в яким міністер краєвої оборони оповістив, що зобовязане до воєнних чинитьб устало, що стане ся по війні. Сторона має виповнити формуляр зголошення, що є досить трудним навіть для середно образованих людей. Кожда чинитьба мусить бути списана на окремім формулярі а при тім треба подати з можливою докладністю ріжні дати і средства доказові і т. п.

Таке зголошене іде, як сказано до війта. Війт, часто неграмотний, має провітрити

зголошені претенсії, перевести потрібні речі (т. є. переслухати свідків і громадських таксаторів) і переслати всі письма і протоколи, про зголошені претенсії, до староства. Староство делегує оціночну комісію, яка працює під контролем і переводить в разі потреби нову оцінку. Відси справа іде до повітової комісії. Повітова комісія складає ся з старости або його заступника, як предсідателя, з двох членів повітової Ради, з одного скарбового урядника і одного заступника війська. Ся комісія має лише перевести доходженя що до зголошених претенсій а опісля предложити свою працю краєвій комісії, яка знова складає ся з намісника як предсідателя і з краєвого маршалка згл. їх заступників, з члена Краєвого Виділу, з радника намісництва, з заступника краєвої Дирекції Скарбу, з представника приналежної військової областної команди і з представника краєвої оборони і міністерства скарбу а також в разі потреби з заступників причасних міністерств.

Бачимо, що зголошене о винагороду за чинитьби, переходить через руки ріжних властей і комісій. Таке поступоване є для сторін і для держави трудне і проволікає дуже справу.

Українські парламентарні послы вже від довшого часу старали ся о скороченне так довгого і трудного для наших селян ліквідаційного поступованя.

Іван Франко.

Із днів журби.

Колі часом в важкій задумі
Моя поникне голова,
Легенький стук в вікно, чи в двері
Потоки мрій перерива.

Озвучь ся — вигляну — даремно,
Не чуть нічого, не видать,
Лиш щось у серці стрепенеть ся,
Когось то хочеть ся згадать.

Чи щирый друг в далекім краю
Тепер у лютім бою згиб?
Чи плаче рідний брат, припавши
Лицем до прадідівських скиб?

Чи може ти, моя голубко,
Моє кохане чарівне,
Далеко десь з німим докором
В тій хвилі згадуєш мене?

Чи може, гнучи в собі горе,
Ти тихо плачеш у тиші,

А се твої пекучі сльози
Мені стукочуть до душі?

Лисичи брешуть на червоні щити.

Вийшла в поле руська сила,
Корогвами поле вкряла;
Корогви, як мак, деліють,
А мечі, як іскри, тліють, —
Не так тліють, іскри крешуть,
А лисичі в полі брешуть.

Вийшла в поле руська сила,
Не щоб брата задусила,
Не щоб слабших грабувати,
А щоб орди відбивати,
Що живим труну нам тешуть, —
А лисичі в полі брешуть.

Не чужого ми бажаєм,
Тай своє не зневажаєм,
Тай не цень ми деревляний,
Щоб терпіти сгид і рани,
Поки нас граблями чешуть, —
А лисичі в полі брешуть.

Брешуть на щити червоні,
Як брехали во дни оні,
Як щитами руські сили
Степ весь перегородили,
Мов степовая пожежа
Степ увесь перемережа
З краю в край з одного маху!

Завдали ж лисичам жаху
Ті щити! І доси снить ся
Ім та руськая вольниця,
Те гулящее юнацтво,
Те козацтво, гайдамацтво.

Що не знало волі впину,
Що боролось до загину,
І пройшло, як море крові,
Як пожежа по степови,
По історії України...

Навіть згадки, навіть тіни
Тих великих мар до нині
Страшно виплодам яскині,
І огню зубами крешуть,
На щити червоні брешуть.

Іх довготривалі старання увінчалися бодай в часті корисним успіхом. Іменно на домагане українських поспів видано дня 12. серпня 1916 р. цісарський розпорядок з 31. липня 1916 р. і розпорядок міністра краєвої оборони виданий в порозуміню з міністром війни з дня 10. серпня 1916 р., який зачав обов'язувати від 12. серпня 1916 р.

II. Нові постанови.

Висше наведений цісарський розпорядок змінює постанови закону з 26. грудня 1912 р. про чинитьби на воєнні цілі в сей спосіб, що зголошеня претенсій о винагороду за воєнні чинитьби не потребує бути доходжене через три інстанції (через повітову, краєву і міністеріяльну комісію), лише міністер краєвої оборони є уповажнений до видання розпорядку, щоби ті зголошеня претенсій до певної висоти і під певними услів'ями були полагоджувані в угодній дорозі в повітових і краєвих комісіях.

Міністер краєвої оборони скористав з сего уповажнення і видав в порозуміню з міністром війни розпорядок з дня 10. серпня 1916 р. який постановляє ось те:

Комісії є уповажнені заключати угоди зі сторонами що до зголошених претенсій за воєнні чинитьби і за ті відшкодованя, які підпадають під закон о воєнних чинитьбах (пр. відшкодоване яке належить ся робітникам шокдиканам до копаня шанців за зужите і ушкоджене принесених зі собою знарядів). Повітові комісії будуть мотти заключати такі угоди до висоти 5.000 К., краєві комісії до 20.000 К.; коли розходиться ся про претенсію за тимчасовий постій (кватерунок) то повітова комісія може угодити ся лише до до 500 К., а краєва до 2.500 К. Ті суми можуть містити ся в загальних сумах 5.000 кор. і 20.000 корон.

Та сама комісія може угодити ся о винагороду раз, або більше разів але загальна сума не сміє переступити висше наведених границь.

В дорозі угоди не можуть бути полагоджені претенсії:

1) з приводу занятя домів (основна переміна, збурене їх) і інших нерухомостей на укріпленя або інші будівлі (мости, дороги, залізничі) а вкінці претенсії з приводу довшого кватеруноку.

2) претенсії за підводи і збір'ята забрані на власність держави (по мисли цісарського розпорядку з 9. січня 1915) н. пр. хтось дав коні на підводи а ті коні відтак військо забрало.

Услів'я заключеня угоди є такі:

1) на угоду мусять згодити ся крім того, що виконав чинитьбу, заступники скарбових і військових властей. Прочі члени комісії мають лише дорадний голос.

2) в комісії мусить засідати принайменше один правник.

3) примінене закона про воєнні чинитьби не може підлягати ніякому сумнівови. Отже від уговою полагоди є виключені чинитьби на річ ворога, шкоди заподіяні воєнними діланями (отже острілюванем), шкоди посередні повсталі наслідком воєнних чинитьб (пр. відділ війська забирає до будови окопів даху і дверий стайні; в стайні находила ся корова, яка в наслідок зареквірованя дверий і даху згинула з простуди. Втрата корови є посередною шкодою).

4) Не може бути ніякого сумніву ані що до особи управненої, ані що до слушности претенсії, щоби можна заключати згадану угоду.

Угоди заключені в супереч тим постановам є неважні. Як довго належитости не виплачено може міністеріяльна комісія уневажнити з уряду угоду.

Угодове поступоване веде ся з уряду. Повітові комісії розсліджують зголошене а опісля переводять поступоване устно або письменно і то або в місці свого осідку, або зїздять до села, коли є до полагоди більше число зголошень з тої самої місцевости.

Краєві комісії ведуть уговові переговори або самі або при помочи повітових комісій. Комісії можуть визначити навіть устну розправу, щоби тим скорше прийти до угоди.

Сторона може дати заступити ся через свого повновласника коли не може явити ся при устних переговорах або її подорож булаби получена з більшими коштами, чи стра- тою часу.

З заключеної угоди має бути зладжений протокол, який підписує председатель комісії, заступники військової і скарбової властей і сторона. Сей протокол переходує комісія перед якою заключено угоду. Один витяг з протоколу який містить в собі імя і назвище сторони, її адресу, докладний опис чинитьби (день, місце, повіт і предмет), як і признану суму, має бути доручений стороні, а другий відпис інтендантурі приналежної військової обласної команди, (в Галичині: Краків, Львів, Перемишль) яка виплачує належитість.

Вступайте в ряди Українських Січов. Стрільців.

Одержуємо отсю допись з наших поважних кругів:

Воєнні діланя вимагають того, що з деяких сіл і міст виселюють муштин або і все населенє. Отті виселенці підуть до бараків у Гмінді або Вольфсбергу; звідти розішлють їх на роботи.

Виселеним муштинам подаємо одну раду: Замість тиняти ся по чужині вступайте в ряди Українських Січових Стрільців. Розумієть ся, що того домаганя не можемо ставити до батьків родини та прочих, яких присутність при рідні на кождім кроці необхідна — тільки до людей, що для своїх є під сю важку пору тільки тягарем; певне не одні з них в ліпших відносинах були увільнені від військової служби, бо тоді вони могли бути помічними для свого дому чи села, своєю працею чи урядом. Та тепер вони перестають по більшій часті бути хосенними в приватнім житю, бо в тім случаю доля для всіх однакова. Та не лиш ті, але і всі, що чують ся злишними в дома, нехай підуть за нашим покликком, бо справді не буде нічого більш красшого, як в сю важку хвилю поспішити в ряди нашого національного війська. Молодці і старші! Гуртуйте ся під український стяг. Тепер до того може найбільше важна хвиля. Мати Україна кличе!

Хто поспішить за нашим покликком нехай передовсім глядить, чи нема жких перешкод для него у вступленю до У. С. С. До У. С. С. можуть вступити всі муштини роджені між 1865—98 рр., які викажуть ся посвідкою, що вони увільнені від військової служби; посвідка та має бути потверджена війтом або священником. Також ті, що незабаром мають ставити ся до „бранки“ отже мають літ 17., можуть зголосити ся до У. С. С. Бо, чи в ц. і к. війську — чи тут — однаково вірно будуть бороти ся проти спільного ворога; тільки більша свідомість пробиває ся з чола борців, що йдуть грудь при груді з такими самими, як вочи, всі тої самої мови, одної матері діти. Не стратить отже держава, тільки зискує чимало, тому позволяє Українцям затягати ся в ряди українського легіону.

До жовнірів-Українців.

З численних сторін доходять до нас відомости, що деякі жовніри-Українці подають себе у війську за Німців, Чехів, Поляків, Мадярів, Словаків, тільки не за Українців. Нехай ті, що так роблять знають, що таким поступком не вивисшують а понижують себе перед чужими: бо хто не шанує сам себе, своєї рідни, свого народу, того не шанують і другі. Кажє Шевченко що: „хто матір забуває, того Бог карає“. Такі жовніри, що відцурали ся свого народу стають предметом наруги чужинців, живуть без відомости з рідного краю, без українських часописий і книжок, бо їх військової властей не старають ся для них про все те, коли вони самі того не бажають. Українське імя тільки честь може принести жовнірови, бо хоробрість українських вояків голосна в цілій державі; признавати ся до него значить поширювати славу народу. Тому Українці-жовніри, асюди і все, на фронті, за боевою лінією, в шпиталях признавайте ся гордо і гелесно, що Видіти українського народу!

Володимир Бемко.

Сучасні образки.

Проходжую ся по парку в санаторії Р. Тут і там видко громадку вояків, реконвалесценти, мовляв, що вертають ся до здоровля.

Дивлячи ся на їхні дари воєнного блага, мимоволі мусиш поважніти.

Один підпираєть ся двома валицями, другий у візочку парадує, инший ледви посуваєть ся при помочи крики, там знову нервово недужий біжить мов несамовитий, не маючи просто сили здержати ся на однім місці, — инший знову трясеть ся цілий мов у пропасниці й багато інших їм подібних оказів. Справді треба якогось чуда, щоби сим нещасним привернути бодай частину здоровля.

Надходить чотирьох свіжих вояків.

Прислухую ся їхній мові. Щось чути трохи українського, трохи чеського, трохи польського.

— Краяне, а звідки ви? — питаю ся.

— Я з самого Снетина, а я зпід Коломиї, а я зпід Тернополе, а я Словак, — каже четвертий.

— А по якомуж ви говорите?

— Та я, каже снятинський, вже рок волочу се по шпітальох, руского*) слова не чув, газети читаю німецькі і польські, а чеського таким добре підовчив. От тай таке.

Та я бо — а дивіть ся на фельдпост-карту — відки дістав, а гет вам забув читати, як штабак шлябізую:

До-о-но-о-шу, о, „доношу“ — а я, а я, чисто се забуває. Біда, пане; а ви ж звідки? — питаєть ся мене.

— Та теж зі Снятина, тільки, бачите, менше по шпиталях бував та й тому може своєї мови не забув. От маєте тут кілька наших часописий, прочитайте, може пригадаєте собі дещо.

— Ой, дзенковане вам; таж я тої чоловік, я все за своїм! Бож німецька газета все за Німцєм тегне, чеська — за Чехом, а наша — за нами. Неправда-ж?

— А то се тішу, щосмо вас здивав, а що Москва вже на Венгрии пакує — гей, гей, то нещасте, клопіт!

Щоб не порушувати доволі гіркої теми, питаю, чи відвідує тут хто вояків з наших людей.

— Та де, а от колись-ту — каже — був тут ксьондз. Виджу, править в католицьких апаратах, по службі божій чую, говорить по німецьки, — а я таки до них зачав по галицийски... тай обіцели, що принесуть молитвенники.

На коридорі гарнізонного шпиталю в Б. сидить під вікном вояк. Вимарніле, бліде лице, сказати-б можна самий кістяк.

Був засумований, думку думав.

Заінтересував він мене, приступаю до нього:

— Was sind Sie für ein Landsmann? (Звідки походите?) — питаю.

— Nie rozumie, panie!

— З Галиції, зпод Скалата.

Вдав ся я з ним близше в погутірку. Оповідав про свої злидні у полі та про своє шпитальне житє, говорив зовсім вправно по польськи. Мимоволі спитав я його, хто він.

— Та я Русин Українець, але у шпитали записаний за Поляка — тай став Поляком

— А є тут вас більше?

— Та буде з десять, а може і більше, добре не знаю, бо ми по ріжних цимбрах. Газети нашої жадної, книжки ніякої. Не думайте, пане, що я хруньом став... при сім його очі мов мрякою зайшли, гелос лемив ся у горлі, уста дріжали...

— Я і до Січи колись належав, був головою читальні, а на чужині — Поляком став.

При останніх словах по його лиці спли- ли сльози.

В купелевім відділі урядує ординанс-вояк. Вхожду туди з капітаном Н. — Українцем. Говоримо про всякі небилиці, ординанс пригетовляє купелі.

— Bitte schön, das Bad ist fertig (Прошу дуже, купіль гетова) — чуємо по хвильді.

*) Читай: українського.

„ДЕ НЕ ВМЕРЛА УКРАЇНА“

новий український співаник з нотами; прикрашений многими образками з воєнного часу. В кожній українській хаті повинен бути. Для кожного — жовіра Українця є він розрадою в окопах, в поли. — Замовляти в Українській Культурній Раді у Відні, VIII., Strozzigasse 32 45 1/12. вислаючи рівночасно гроші. 1-4

2 K.

По купелі при дверях стрічаю знов ординанса, на се, щоби почути ще раз „Guten Tag“. Питаюся його, звідки він.

— З Буковини, з Кіцманя — відповідає по німецьки.

— Тож ви, краєне, — Українець!

— А якже, каже, — але тут самі Німці, та й все по німецьки, — можу з кожним розговорити ся. Але воно не все одно, як говорити ся?... То війна.

Та й сей був членом читальні, навіть сина до гімназії послав, але на чужині подав ся за Німця, бо на його „копфцетлі“ (картка над ліжком, на якій виписано імя хорого та рід недуги) стоїть, що він — Німець.

— Пане кадет, а прошу послухно, не міг би я вже раз дочекати ся урльоупу? Та те вже гей два роки, як не видівсмо нікого зі своїх. Мамка понебіщили, жінка і дедьо старі тай троє діточок чикає на мене... Зробіть що, як ваша ласка.

От так допрошував ся відпустки старий вояк, що, мовляв, і по Босні ходив та й до „Монтнегри“ (Чорногори) вступав і сербські „форпости“ зза обшівки гнав, а вкінці „Таліян“ ломить на нім свої зуби.

— Ботай тота Наталія запала се, тай за що тут бити ся? За тоті дебри, скали? та я би сам тоту гору купив, — дав дурному Таліянши, щоби задурно не проливали людської криві, — каже другий вояк.

До розмови вмшав ся капраль.

— Не за то бо, каже, Австрія веде войну з Італійов, щоби гору тоту або другу відбити чи оборонити, а за то, щоби оборонити своєю повагу. Аби такий таліянський жебрак не думав, що Австрія цалком (цілком) знищена, слаба, що можна з нею зробити, що Таліян схоче. Я би лише взяв того Саляндру і тих других, а якби му закомендірував пару раз „марш-енц“, а пару „нідер“ впоров ним, то зараз би кричав: „гальт“. Правда, шкода здоровля, жита, та шож з жебротою вдіеш? Вено все так на світі буває, бідний завидує багатому, так і Італія, вона мала, тож хоче від Австрії сі гори забрати. А знаєте, нащо?

— То, видите, в літі пани на свіжий люфг (повітре) ідуть в гори, добре платє, ну а з того дохід є. От то політика, інтерес!

— Та як кажете, пане капраль, то може і правда, але пани, що шукають свіжого люфту, мусет чистість мати. Таліян бо нехлює є, я бо видів його штелюнок і був таки там, — тож то нехарні люде, аж голова боліла з того сопоху. Я кажу, що Таліян буде просив ся ще, его ще холера розіспає.

Може був би і чогось більше дослухав ся, колиб не се, що зачала ся погутірка артилерії, тож треба було „декуватись“.

Над вечера несуть лапайдухи (так називають вояки в полі санітетів) на марах раменого.

— Пане кадет, пане кадет, я вже їду на урльоуп, таліянска його жебрача мать, може і ногу страчу. Бувайте здорові, дай Боже, щоби колись вас ще zobачив.

Я напишу зі шпиталю. А як би дістав що з почти, то прочитайте, а потім напишете мені. Добре?

— Гарзд, брате, кажу, дай Біг здоровле!

Минали тижні, я і забув за свого „урльоупника“. Одного дня приносять „шміраки“ (се знову титул кухарів) менажу та почту. Переглядаю її, між иншими є лист до мого „урльоупника“. Читаю, лист пише жінка:

„С. І. Х. *) Дорогий мужу! Сумну вість ти посилаю, я слаба, — лежу. Добра сусіда, — дай їй Боже здоровле — ходить коло мене і діточок. Гандзе пасе вже корову і ялівочку, яку ледви виплакала в Мадярів, хтіли забрати. За дедя я писала, та тепер вже показало ся всьо. Мошко доніс, що вони і (тут наводить назвища господарів з села) іздиди добровільно з форшпаном з Москалями. Ці-

ле село і Бог свідком, яке то „добровільне“ було. Синці від Москальових квів ще у декого нині не щезли. Село мусіло відвезти ранених. Набідували се дедьо, тай ледво з житем вернули, бо Москалі віз і коні забрали, — спрігли дедя нагайками тай нагнали...

Прийшли шандарі, з постелі дедя забрали... Я вже і очи виплакала. Добрі люди бодай поховали по божому... Що я тепер сирота пічну? Дай вість о собі, чись здоров, може бись на урльоуп приїхав?..“

Але я не мав до кого писати, бо мій „урльоупник“ помер по ампутації ноги.

(З Вістника Союзу визволення України).

Нові війни.

Війна Румунії з Австро-Угорщиною і Німеччиною.

Дня 27. серпня с. р. в ночі прибув румунський посол до міністерства заграничних справ у Відні, щоби вручити ноту, після якої Румунія від дня 27. серпня год. 9. вечером уважає себе остаючою в воєнним стані з Австро-Угорщиною.

Перед виповідженем війни відбула ся в Букарешті коронна рада під проводом короля, в якій взяли участь всі міністри, президенти парламенту і бувші президенти кабінету і парламенту та провідники партій.

Супроти того, що Румунія виповіла війну Австро-Угорщині, Німеччина виповіла війну Румунії.

Світова пожежа замість погасати розгоріла ся ще ширше. До ряду ворогів Австро-Угорщини і Німеччини прибуває ще один неприятель, якого виступленє було що правда сподіванє, але відбуло ся перед обставин, які нанесли тільки неславу Румунії. Вона була звязана союзом з Австро-Угорщиною, по якому обовязала ся була до прихильности до неї; перед повідомленем про воєнний стан Румунія навіть не виповіла союзу Австро-Угорщині, як воно водить ся в таких случаях між державами. Осередні держави прийняли виповідженє війни спокійно і вони дадуть раду і сему новому ворогові. Потрібні зарядженя давно вже пороблено. Румунія згромадила свої війська на румунсько-семигородській границі, де наслідком гористої околиці будуть вести ся гірські бої як в Тироли.

Цікаво буде читачам пізнати що се за край Румунія. Теперішня румунська держава повстала з давних князівств волоського і молдавського. В давнину оба ті князівства були самостійними, опісля перейшли вони в зависимість від Росії і Туреччини. Туреччина яка вкінці заволоділа згаданими князівствами згодила ся в році 1859 надати їм князя, який був ще дальше зависимий від турецького султана. В році 1878 після російсько-турецької війни одержала Румунія повну независимість під князем Каролем I. з німецького роду, який в р. 1881 коронував ся на короля. Він помер в р. 1914 а його наслідником став теперішній король Фердинанд.

Румунія є простором більша трохи від Галичини. Людности менше-більше має також таке саме число. По обчисленям з р. 1902 було в ній 6,151.628 людей. Край має плодючу землю, а його населене займає ся переважно рільництвом. Після обчисленя з р. 1907 могла вона тоді виставити армію зложену з 600.000 жовнірів. Вона пішла війною проти Австро-Угорщини, бо хотіла би одержати сусідний Семигород, де мешкають Румуні, піддані угорської держави.

Війна Італії з Німеччиною.

Дня 27. с. р. виповіла Італія війну Німеччині. Ся виповідь нової війни не змінила нічого у воєнним положеню, тому що через те не поширять ся дотеперішній боєвий фронт. Італія подала за причину виповідженя війни те, що німецькі офіцери були ді-

яльні в штабах австро-угорських армій та що Німеччина вилловлювала італійських бранців, які були в австро-угорським полоні та віддавала їх Австро-Угорщині. Однак обі ті причини безосновні, не опирають ся на правді.

Світова війна.

І минулий тиждень пройшов серед кривавих боїв на всіх фронтах.

На російським фронті

слали Росіяни в область залізниць Серни-Ковель дивізію за дивізією болотами Стоходу. За всяку ціну вони хотіли проломити ся між Стобихвою і Гулевичами. Цілий успіх тих великих зусиль заключаєть ся в тім, що недалеко від Заріча на західнім березі ріки одна пісковата гора і кілька сумежних куснів берега остало ся в їх руках. Ранком 18. серпня знова відобрано Росіянам часть їх добутих становищ. Рови були повні убитих. Супроти сього, що неприятеля приневолено тут до оборони та трудно йому було тут вдержати ся, пробував він щастя в сумежнім відтинку на північ відти. На північ від устя Локниці розпочав ся пополудни 18. серпня нагальний артилерійський огонь. В ночі почали Росіяни брести рікою. Були се нові, випочаті дивізії; проти них була кавалерія, зложена з Австро-Угров і Баварців, і трохи піхоти. Росіяни перейшли в однім місци, де виїмково ріка не має багато відног, а саме коло Рудки-Червища, на лівий беріг Стоходу і посунули ся відти ще яких 2 кільметри вперед. На другій своїй лінії вдержала їх австро-угорська і німецька кіннота.

Дня 20. серпня російські війська хотіли вихіснувати свій успіх та зібрали ся до сильного приступу. Вони були такі певні своєї справи, що за їх наступаючою піхотою пішло кілька дивізії кінноти на кони. Вони хотіли продерти ся клином через австро-угорську і німецьку лінію а опісля зайти їй до рогу з заду. Та се їм не повело ся. Неприятельська піхота не прорвала лінії союзної кавалерії а неприятельська кіннота пішла в ростіч під гарматними стрілами артилерії.

Боротьби коло Рудки-Червища ідуть дальше, бо Росіяни мають ще дої тут рід примістка. Та головна точка опертя їх, пісковата гора вже не є в їх руках; ночью рознесла його майже артилерія, а в російських становищах найшла німецька піхота тільки небогато оборонців, що прямо відходили від розуму, між ними трьох офіцирів. Хвилево є положено таке, що неприятель на південь від Локниці є приневолений до кривавої оборони. Та вже знова докола відзивають ся артилерійські батерії. Австро-угорські і німецькі війська стоять тут на передодні великих боїв.

У східній Галичині звертали Росіяни свої напади головно проти простору на захід від Залізців і на полудне від Горожанки. Відбиваючи їх напади, відзначили ся тут турецькі війська. На Буковині були північно-східні провали головних карпатських верхів також у минулім тижні видовищем ненастанних завзятих боїв. Австро-угорським і німецьким військам повело ся тут обсадити височини Стара Віпчина, Стара Обчина, Магура і Крута (на полудне від Жабя). З приводу некорисного терену бої тут незвичайно важкі. Зате на лінії Делятин-Мармароський Сигіт Росіяни посунули ся знов уперед.

На французьким фронті

в останніх днях вели ся на північ від Сами знову дуже криваві бої. Численні англійські приступи між Тіспвалем і Позіером

*) Слава Ісусу Христу.

вдбито. На північний схід від Позієру в коло ліса Фура зломалися також усі англійські запади в німецькім огні. Завзяті боротьби ведуться за посідане села Гілемон, яке переходить з рук до рук. На полудне від Соми бої менше криваві, хоч і тут не шадять Французи своїх військ. Французи під Верденом добули село Флері, зате мають зв'язані сильно руки, бо сюди відтягнули вони великі сили з області Соми, сподіваючись завдати при їх помочи може й рішучий удар німецькій облозі.

На італійському фронті.

наступали Італійці проти нових австрійських становищ, які тягнуть ся від гори С. Габріелі (коло Салькане) через долину Віппах і високорівню Комен аж до побережжя. Всі наступи відбили Австро-Угри доволі легко. На тирольському фронті розбилося більше наступів Італійців у Дольомітах і кілька підприємств в області Пазубія.

На Балканському фронті

загнали знова гармати, Болгари почали тут офензиву. Недалеко міста Серес побити вони англійські, французькі і сербські війська і відперли їх на правий беріг ріки Струми. Вони йдуть вперед на цілій лінії та війшли вже на землі Греції.

На турецькому фронті.

не було в минулім тижні ніяких визначних подій.

Звіти австро-угорського генерального штабу.

Війна з Росією.

(23/8). На захід від Молдави здобули німецькі війська дальші становища російської піхоти, при чім полонили 200 неприятельських жовнірів і здобули 2 машинні карабіни. Коло Жаба відперто російські наступи. В області Кукуль бої йдуть далі. Дальше на південь при малій боєвій чинності і зовсім незмінній положенню не було ніяких особливих подій.

(24/8). Крім кількох малих успішних підприємств перед боєвою лінією не було ніяких важких подій ні в армії Архикнязя Кароля, ні на фронті Гинденбурга.

(25/8). Фронт архикн. Карла: На захід від Молдави і в області Татарського провалу відперто кількарізаві російські наступи, по часті в боротьбі зблизка, при чім неприятель поніс великі втрати.

Поза тим положення не змінилося. Місцями артилерійський огонь зі змінною силою.

Фронт Гинденбурга: В відтинку Перешельники Пеняки відобрано неприятелеви аушкий кусень рова, який він був здобув 22 с. м. При тім полонено 1 офіцера і 211 жовнірів і здобуто 3 машинні карабіни.

Дальше на північ не сталося нічого особливого.

(26/8). Крім боїв, які місцями велися в полі перед позиціями, не було ніяких важких подій.

(27/8). Положеня не змінилося. Не сталося нічого особливого.

(28/8). Фронт архикн. Карла: На південно-східних і східних граничних валах Угорщини наш повий неприятель Румунія ввечері в зрадливім нападі обміняв ся першими стрілами з нашими граничними сторожками. На провалі Червоної Вежі і в провалах на південний захід і на південь від Брасо війська, які стояли з обох сторін на переді, приступили до бою і ми взяли перших румунських полонених.

В Карпатах на північний захід від гори Кукуль відперли ми сильний російський атак серед важких втрат для неприятеля.

Також на північ від Маріямпольа зав'язався боєвий вечір ввечері наступ позною

невдачею Росіян. Іх всюди відперто, по часті протинаступом, при чім полишили вони багато полонених в наших руках.

Фронт Гинденбурга: Армія ген. Терстіянского ударемнила російські проби атаки. Зрештою не було ніяких особливих подій.

(29/8). Фронт архикн. Карла: Дунайський монітор „Альмос“ знищив огнем кілька військових будівель коло Тури Северін.

На всіх точках переходу граничних угорсько-румунських гір, яких довгота виносить 600 км., наші війська, які повняють граничну сторожу, вели перепалки. Де неприятель ударяв на наші баталіони, скрізь його криваво відперто, особливо на північний схід від Оршови коло Петрошени, в області Червоної Вежі, на горах на південь від Брасо, де хоробрий полк піхоти ч. 82 (шеклерський) оборонив рідну землю, як також в області Gyergy.

Тільки широко окружуюча операція сильних румунських колонн змогла заставити наші наперед висунені відділи удати ся на уряджені на заді і пляново їм призначені становища.

На Буковині і в галицьких Карпатах не сталося нічого важкого.

В боях на північ від Маріямпольа, про які донесено вчора, полонено понад 100 жовнірів і здобуто 1 машинний скоростріл.

На південь від Зборова наші війська протинаступом ударемнили зусилля Росіян зблизити ся до нашої лінії.

Фронт Гинденбурга: Коло Шельва зломали ми атак Росіян гарматним огнем. Коло Рудки-Червищ счинили ся бої піхоти.

Війна з Італією.

(23/8). На фронті Побережя неприятельська артилерія вдержувала хвилями більш оживлений огонь на окремі області. Італійські наступи розвинули оживлену діяльність. Коло Вохайн Файстриц дістав ся в наші руки самолет. Залого його полонено. В Тироли підприємств, зроблене на фронті в Фляймсталь, дало нам 60 неранених полонених і 2 машинні карабіни.

(24/8). Після нагального острілювання пося Фассанських Альп і наших становищ на верхах по обох сторонах долини Травінцольо виконали Італійці кілька наступів проти фронту Col Torgond - Cima Dieci, які відперто, впрочім не було ніяких важких подій.

(25/8). Вчора ввечері неприятель сильно острілював гарматним огнем наші становища на південь від Віппах аж до Новавас. Рівночасно численні вивідні відділи рушили проти сього куся фронту. Відперто їх.

На фронті в Альпах Фассанських по невдатних атаках Італійців ослаб також їх артилерійський огонь.

(26/8). Неприятельський огонь артилерійський на наші становища на південь від Віппах був від часу знова дуже оживлений. У відтинку Плебен відперто проби Італійців наблизити ся. На фронті на південь від Феймсталь не повели ся нові наступи кількох баталіонів на Кавріен, тож саме й всі наступи слабших неприятельських відділів на наші становища боєві в області Чіма Дієчі. Коло Люзерн струтив підпоручник бар. Сідлер стрілами літак типу Капронія.

(27/8). Нові наступи на Коріель відперто, причім Італійці донесли діймаючі втрати. Така сама судьба стрінула всі інші наступи неприятеля на фронт в Альпах Фассанських.

На фронті в Побережжю і в Каринтії не сталося нічого важкого.

(28/8). На Кавріолі знов ішли завзяті бої. Коли атак неприятеля зломано нашим гарматним огнем, удало ся ввечері італійському відділові при сильнім підпертю артилерії вдерти ся до нашого становища на шпиль. Нині рано протинаступом викинено знов неприятеля. На фронті Побережжя італійська артилерія острілювала Монте Сан Габріель і околицю Новавас.

(29/8). Діяльність неприятеля в кількох відтинках фронту стала більш оживлена. Наші становища в Фассанських Альпах є пострілювані сильним гарматним огнем. Атаки на гори Кавріоль і Кіма ді Кесо відперто. Шпиль Кавріоль по завязній боротьбі дістав ся в руки неприятеля.

На фронті в Дольомітах кілька італійських атаків на наші становища на Руфредо-скінчили ся нічим.

В відтинку Плекен і на фронті на Побережжю між Коль Санто і Нова Вас неприятельська піхота при сильній підмові артилерії в кількох місцях пробувала рушити наперед. Всі ті зусилля ударемнено.

Події на морі.

(27/8). Дня 26. с. м. поручник лінійного корабля „Конйовіч“, що кермував літаком, ще з двома іншими гідроплянами заатакував над морем Йонським групу неприятельських сторожних кораблів і один з них затопив бомбами. Літаки острілювані нагально неприятельськими кораблями вернули без шкоди.

Звіти німецького генерального штабу.

На сході.

(23/8). Від моря аж до Карпат не було ніяких особливих подій. В горах розширили ми стан посідання на Старій Віпчині, взявши приступом нові неприятельські становища. Ми полонили 200 жовнірів, між ними штаб одного баталіону. Здобули ми 2 машинні карабіни і відперли протинаступи. По обох сторонах Чорного Черемоша не мали ніякого успіху російські зусилля відзискати утрачений терен.

(24/8). Поминувати малі корисні підприємств проти російських військ, які знаходять ся на переді підчас чого взято полонених і добичу, нема нічого до донесення.

(25/8). Фронт Гинденбурга: Протинаступ, який мав за цілю відзискати рови, втрачені 21. с. к. коло Звижина, увінчав ся успіхом. Вчора 21. с. м. над Грабаркою полонено 561 людин.

Фронт архикн. Карла: В області німецьких військ нічого нового.

(26/8). Не було ніяких подій особливо значних. Були поодинокі слабкі неприятельські наступи і їх легко відперто. В різних місцях прийшло до малих сутичок на полі перед становищами.

(27/8). Фронт Гинденбурга: На фронті над Двиною ударемнено кількарізаві зусилля Росіян переправити ся через ріку на човнах на схід від Фрідріхштадт і коло Ленневаден.

На південний схід від Киселина малі відділи німецькі дійшли аж до третьої неприятельської лінії і знищили рови, взявши до неволі 120 людей та добувши 3 машинні кріси вернули до своїх становищ.

Фронт архикн. Карла: Крім успішних для нас боїв стеж на північ від Дністра не сталося нічого важкого.

(28/8). Фронт Гинденбурга: Коло Ленневаден наша стежа зайла в полон 2 офіцерів і 57 жовнірів. На північний схід від Свинохів (в луку Луцька) відперли австро-угорські війська наступи російських відділів.

Фронт Архикнязя Кароля: На північ від Дністра рушили ввечері великі російські сили до приступу. Початковий успіх неприятеля коло Деліева вирівняно зовсім вночі наступом. Дальше на північ між Товстобабами і Заваловом наступаючі війська не встигли під вапирним огнем розвинути ся із своїх становищ до приступу.

В Карпатах відперто російські наступи на верхи на північ від Кукуля і на Стару Віпчину.

На семигородській границі приведено румунських бранців.

(29/8). Положеня загалом не змінилося. В деяких місцях боєва огнева діяльність була трохи значнійша. На захід від Сто-оду коло Рудки Червищ вивязали ся боротьби піхоти. На північ від Дністра при відпертю слабих російських наступів полонено більше як 100 жовнірів. В Карпатах відбули ся сутички з передніми військами російсько-румунськими. Коло Вурттина над Гинлою Липто у воздушній боротьбі привезено російський літак спустити ся в низ.

Беззворотні грошеві заповоги.

Ще минулого року в серпні міністерство внутрішніх справ в порозумінню з міністерством скарбу порішило, що населенє, яке потерпіло наслідком воєнних подій, має одержати грошеву підмогу у формі позички або у формі беззворотних грошевих заповог. Ті беззворотні грошеві заповоги є призначені в першій мірі

для селян.

Щоби селяни скоро одержували таку потрібну грошеву поміч поручило Міністерство внутрішніх справ, щоби ц. к. повітові староства там, де грошева поміч є нагло потрібна, довідували ся про господарський стан селян, які просять о підмгу, просто у місцевих кас позичкових Райфайзена в тім самім селі, та щоби всі наглї справи полагоджували телефонічно або телеграфічно.

По беззворотні заповоги до висоти 500 корон нехай наші селяни голосять ся в ц. к. повітових старостах. Щоби заповоги дістали мусить той, хто про нїю просить виказати, що наслідком воєнних подій попав в біду і потребує гроший для поратования господарства та що одержаних гроший з огляду на свої зарібкові відносини не буде міг звернути. На тій основі визначить кождому просячому ц. к. повітове староство відповідну заповогу, але тільки до висоти 500 корон. Про висшу суму рішає ц. к. намісництво, коли буде доказане, що 500-корон не вистарчить для підвигнення господарства.

Ц. к. повітові староства будуть наглядати, чи уділена підмога була ужита на загосподарованє.

На о.нові згаданого розпорядку Міністерства внутрішніх справ зарядило намісництво, що згадані заповоги будуть давані: незасібним рілничим родинам, дрібним купцям і промисловцям, ремісникам на коєчно потрібне уладженє мешканя, справленє потрібних знарядів рілничих, чи ремісничих, варштатів, ручних машин.

Хоч в східній Галичині наслідком воєнних подій знищено багато будинків і їх уладженє а з ними і багато господарських знарядів, то досі наші люди дуже мало користали з гршевих підмг, так що у Відні в міністерстві скарбу дивували ся, що селяни в Галичині не старають ся про грошеву поміч. Тому нехай наші селяни котрі не мають за що справити собі рілничі знаряди, не мають чим обробити або обсіяти поле, котрим знищено хату, стайню, стодола старають ся в ц. к. повітових старостах про беззворотні грошеві заповоги, які на случай справедливого прошеня мають їм бути сейчас виплачені. Досі намісництво роздало в Галичині населеню всього 2,045,500 корон підмог. Тепер Центральна для відбудови краю пригадала староствам, щоби поучили населенє про поміч, яке йому дає правителство. Треба тільки щоби наші люди самі своєї справи пильнували.

Дешевий воєнний кредит.

Генеральний секретар краєвого Товариства „Сільський Господар“ п. Василь Струх, надіслав нам свій реферат про організацію і завданя української Секції в краєвій Централі для відбудови краю. З сього реферату виімаємо важний розділ, про дешевий воєнний кредит, з якого на жаль наші селяни дуже мало користають.

Ось подаємо дотичний уступ:

Галицьке воєнне заведенє кредитове буде уділяти рілникам, промисловцям, купцям, ремісникам дешевого кредиту на закупно потрібних знарядів господарських, худоби, штучного навозу, товарів; кредит одержуть всі особи з више згаданих кругів в шлі піддержаня свого господарства, о скільки через війну потерпіли шкоду в наведених више річах; висота кредиту не може бути більша від висоти такої шкоди. Кредит буде даваний на векслї або довжні записи (скрипти), зладжені у формі нотаріальних актів за відповідним забезпеченєм; отже через поруку других виплатних осіб, через гіпотєку, застав

движимих річий, цінних паперів і т. д. Капітал буде довжник сплачувати в п'ятнайцяти річних ратах, починаючи від укінчення пятого року по заключеню мира. Відсотки будуть висші о 1½ % від есконтової стопи в австро-угорськїм Банку а ніколи не будуть висші над 5%; буде ся їх платити піврічно з гори, починаючи від дня уділеня кредиту. У вимкових случаях будуть виносити відсотки лише 3%, о скільки уділена позичкова сума не буде висша над 5.000 К. Зголошуват ся по кредит треба в місцевих дорадних комітєтах, які буде всюди заводити ся. До зголошенєв треба доложити посвідченє про понесену шкоду (в знарядях, худобі, збіжжю) і потрібні докази про маєткову здібність ричителїв, чи про гіпотєку (табулярні викази). Від згаданих комітєтів одержать потребуєчі позички відповідні квестіонарі, які треба буде докладно виповнити і на кожде питанє по правді відповісти. Місцеві комітєти будуть зголошати о позичку з виповненими квестіонарями відсилати до кредитового воєнного заведеня. Про заложенє та істнованє місцевих комітєтів нехай інтересовані довідають ся в ц. к. повітовім старостві.

Хто з передплатників „Свободи“

змінє місце побуту так з селян, як і жовнірів (Feldpost), нехай зараз напише до адміністрації „Свободи“ і подаючи нову адресу, коєчно подасть рівночасно

попередню (стару) адресу.

Колп і як будуть відбудовані наші села?

Про відбудову знищених в краю сіл радла недавно технічна секція Централі для відбудови краю. На тих нарадах порішено прьступити до будови селянських хат і господарських будинків що йно тоді, коли плян тої будови буде затверджений міністерством публичних робіт. Затвердженє того пляну вимагає, щоби був зладжений повний виказ воєнних шкід, щоби означено кошти відбудови, що потребає до весня 1917 р.; значить отже, що роботи задля відбудови розпочнуть ся що йно в діті 1917.

Для бездомних родин будуть поки що вже тепер будувати ся тимчасові будинки будівельними урядами на кошт державного заповогового кредиту; так само буде ся будувати тимчасові стодоли для тих селян, яким стодоли знищено на війні. Не буде ся більше ставити бараків лише скремі будинки для одиноких родин, де тимчасово будуть селяни мешкати а які після остаточної відбудови мешкальних хат будуть могли служити господарам за стайні. На будову краєва Центральна не буде давати готівки, бо виявило ся, що люди декуди одержані гроші обертали на иньші ціли, як на відбудову. Де нема лісів будівельного матеріалу ні людий до роботи, там краєва Центральна доставить готіві стодоли.

В тих місцях, де вести ся буде відбудова має бути уладжений склад будівельного матеріалу і знарядів; складом таким будуть завідувати повітові Виділи або місцеві комітєти.

Що до відбудови церков і парохіяльних будинків, то намісництво досі не збрало потрібних дат (обчислень). Ті дати зберуть будівельні уряди і предложать їх краєвій Централі. Поданя в справі відбудови церков і парохіяльних будинків перешлало досі намісництво до краєвої Централі, яка означує шкоди і кошти з релігійний фонд дає змогу, особливо на направу дахів, щоби не вишили ся будинки.

Поза тимчасовою будовою хат і стоділ займає ся краєва Центральна відновленєм границь селянських ґрунтів; там, де межі наслідком воєнних ділань, переходу військ, розложеня обозів були стратовані або знищені, щоби запобігти границьним спорам і улекшити рілне господарство. Розуміє ся,

що на случай, коли би відновленє границь будівельними урядами кривдило одну із сторін, останє ся вільна для неї судова дорога.

Стефан Ковалів.

Чародійна скрипка.

Старий Роман Матина, отець Василя Матини, а дід чемних діточок Павла, Федя й Ганусі, остав сам з унучатами дома на господарстві; син і синова поїхали були до міста на торг. Під вечір сів дідусь на запічку, а діти коло нього вінчиком, аж любо глядіти, ба й кіт білий з чорним писком вкрутив ся десь поміж них у середину.

— Скажіть нам, дідуню, яку байку — просили діти — ви знаєте так гарно про все оповідати.

— З охотою, тільки не знаю, чи вдам такої, щоби вам подобала ся — відповів старий Матина.

— Чому ні, ще й як вдастьє!

— А будете спокійні?

— Словечком жадне не писнемо.

— Но то слухайте, розкажу вам про „чародійну скрипку“. Але як же то і розпочати? Ог так: Було се дуже, а дуже давно. Там, де тепер паровий тартак стоїть, були давнише озера, багна непросторонні, а пискорі з них люди мішкками горнулли, шупаки палицями били, а онде знав, де німецькі стирти з сіном рікрічно зимують, там були також багна, ліси такі, що хиба дич яка мала приступ. Отже мені повідала моя бабка одного разу те саме, що я вам нині маю повісти.

Під тим лісом над озером стояла хатина. В хатині жило троє людий: чоловік, жінка і малий їх хлопчина Матвій. При хатині був маленький хлівець, як у бідака звичайно, а в хлівці коровка сороказа з одним надломаним роєм і коротким хвостом. Ріг з бути зломива, а хвіст пси урвали.

Матвій пас часом сорокату, часом сидів в очереті над озером і прислухивав ся, як шумів вітер по тростині, як шебетали птїци в лозових корчах, як відзивали ся дикі гуси та качки по болотах. Нєраз бувало сяє на купини, зробить із тростини дрімбало, як стане вигрєвати преріжними голосами, то отець міг цілий день кричати йому над ухом „де корова?“ а він більше нічого не чув, тільки свою гранку. Клопіт був родичам, гризали ся, журиди, що Матвій, їх рідна дитина таке ледащо: й корови одної на годосі не довилінує. Пробували ріжних способів, кричали, ганьбили, їсти не давали, на повелї веліли спати, а він усе своє: все на дрімбалі грає, а страх забуває ся. А тут люди в селі сміють ся, забудьком називають, непорадна година. Раз зробив йому отець з чогось скрипку, довбанку, вкрутив струни з якоїсь там шерсті і каже: „На, грай на скрипці, тільки не туманій!“ Але й се не помогло, він усе своїм Богом. Раз як пішов собі в ліс тирликаючи, зайшов у такі нетечі, що й сам вовк звайдтам не видіз би — заблудив. Ходить, лавить по гушавині, всюди такі величезні дерева, що з прєждєвіку стоять, а людська рука їх не кивала. Що відє бідненький на світї, коли не трафить домів, ще вовки розірнуть де. Коли так лавить, побачив під величавим глєбим деревом малє голїсеньке пташатко, а біля нього птїча мати так заводить пацькає, що страх слухати й давити ся. Матвій мав дуже добре серце: бувало увидів коли на стежці жабу, ніс її в воду, слимака з під ніг прятав під корч, а мишку гнав до діри; тут побачив пташеня, потреба було також з ним щось зробити, щоби на землі не зглобло. Глянув на дерево, а т-м-гень високо на вершкуні гніздо. Воно певно з сєго гнізда — думав Матвій — і винїс пташка на дерево, положив його на своє місце, де ще кількоро таких самих сиділо. Зліз на землю вдоволений, що так гарно списав ся, усміхасть ся до старої птїци, а вона байдуке: витає в гнізді малого непосидюшого і оглядає його, чи сильно потогк ся. Уже хотів йти дальше, аж тут як не зашумить по рікових деревах — соснах, ялицях — як не заграє щось пречудним голосом, дивні звуки розійшли ся по всїй вселенній; а Матвій вправлений став, слухає і дивує ся. Глянув очима на отвір у дереві, а звідтам виходить панночка в прєвітлїх шатах мов у золотім

світлі купана, глядить на Матвія і каже до нього ласкаво: „Ти, людяна дитина, Матвію, серденько маєш добре, бо пташечку мою виніс ти до гнізда. Скажи, любий хлопчине, чого бажаєш за свій труд, а я винагороджу: золота, срібла, діамантів дам, скільки хочеш.“

— Золота, срібла, діамантів мені не треба — повідає Матвій — а сего ви з певністю не маєте, чого я так сильно бажаю.

— Хтож може знати. А як маю? Чейже ти в мою скриню ні в комору не заглядав!

— Я хочу таку скрипку, щоби я міг на ній заграти ось так, як Бантромій, старий вівчар з під Кичери, грає.

— Бажанє твоє гарне. Може бути, що знайде ся щось таке в мене, прошу ближше вступи до моєї хатини!

Впровадила панна хлопця до дупельного дерева, а там у середині красота, стіни від золота сіяють, різні птиці золотенькими крильцями попід стелю літають, музика десь грає, а скрипок стільки на срібних кілках висить, і не почислиш.

— Маєш тут се, чого хотів, є в чім вибирати, а я не бороню — каже панночка.

Матвій здохнув з кілка найменчу і найпоганішу скрипку — не хотів брати красної, щоб добру паню не прогнівити — і каже до неї: „Отсю скрипку я хотів би мати“.

— Несогріше ти вибрав. Ся скрипка поміж усіма, які тут бачиш у мене, найліпша. Має вона маленьку шрубку коло шийки, покрутиш нею раз, а заграєш, все довкола втихне і слухати буде хоч би й цілий рік; покрутиш шрубкою два рази, а заграєш, то все скакати буде, що живе, без відпочинку; як покрутиш три рази шрубкою, а заграєш, то такі тони видасть, що все заплаче, навіть каміне.

Матвій дякує панночці, кланяє ся низенько за такий дар чудесний, а вона йому на се: Нічого, нічого. То ше дуже мало за сю услугу, яку ти мені зділав. А тепер ходи зі мною, випроваджу тебе на дорогу, щоби ти міг зайти до своїх родичів“.

Повела панна Матвія якимись вертепами темніськими, привела його над якийсь потічок і веліла далше йти понад скалистий беріг водою. — Иди, дитинко, сміло за бігом води, а зайдеш аж над озерце коло своєї хати, де ти годинами пересиджував в очереті. Се сказавши панна зникла в гушавині. Пішов Матвій долі водою.

Тут Роман Матина перестав далше розказувати, бо Федь заверещав не своїм голосом.

— Ой йой-йой! дідуню, ой-йой-йой!...

— Щож тобі, дитиночко, стало ся? —

— Кіт укусив мене в палець.

— Та хибаж ти може його давив?

— Ні, вуса тільки підкручував...

— Ба, то ти сам собі винен, було не зачіпати.

Заяхав дід скалічену Федьову руку в кожухову свою рукавицю, а кота нагнав від себе. Павло і Гануся цікаві були почути конець байки. Роман говорив далше: Стало на тім, як Матвій з дарованою скрипкою пішов понад потік долі водою. Идучи хотів спробувати скрипку, але охота літати ся як найскорше до дому, не дозволяла йому сего. Иде жвавим загонистим кроком, а тут щось захрупотіло за ним ломачем. Оглядає ся, ба, а се медвідь таки простісенько садить на нього! Щож тут діяти? Смерть нехибна, розідре поганій звірище. Але від чогож скрипка? Взяв до рук скрипку, покрутив два рази шрубкою, потягнув смичком, а медвідь дуже тропака, а за ним усе кругом вертеть ся, скаче, не потреба й нагінчого.

Якже Матвій поміркував, що в медведю тільки трошки пара товче ся, перестав грати. Бідний звірище упав під корчем мов неживий, а Матвій пішов далше своєю дорогою. Зайшов так над своє любе озеро; видить, як мати пасе сама красульку, галукає по очереті за своїм синем, а отець ладить сак на рибу. Побачили свого забудька, питають, де так довго забавляв ся, а він як не стане розповідати про свою скрипку, про красну панну в лісі, про медведища, то родичі не можуть наслухати ся — надивувати ся.

Рознесла ся чутка по селу, біжить старий, молодий, великий і малий псслухати, як Матвій грає на скрипці. Вкривають людонки селище, що білі гуси, а Матвій все лиш раз шрубкою покрутить, сяде на присні під ха-

тою і виграс, а все, що живе, слухає, не верухне ся. Раз наднесло Жидів цілу купу, шось сімох; приходять до Матвія і питають, чому він так не заграє, щоби могли собі хлопці, дівчата погуляти?

Матвій завів Жидів у хату, замкнув ся з ними, накрутив шрубку на скрипці два рази і питає, чи вони мають охоту скакати? Якже Жидики потакнули на жарг головами, а він смичком по струнах далій скічної. Ба біда. Жиди гуляють, патинки гублять, а вівкають що навіжені, Цікавійші на дворі хотіли би знати, яке діло Матвієве з Жидами, далій ницьки під вікна слухати, а тут не гаразд. Скоро котре почує скрипку, зараз гоп, гоп, не питає, чи яма, чи болото! От так сиривив ся Матвій з Жидами, що пізнійше сотому заказували, брати його до коршми або на лан на охоту. Як зівстав уже парубком, ніколи місця не загрів: ходив по шлім світі. Часто-густо повернувши з далекого міста не йшов просто в село, лиш сідав у лісі під скалою і грав так жалісно, що все коло нього плакало, навіть каміне мокріло. Ходив і по весілях та забавах і так перевікував на скрипці граючи, а люди пропадали за музикою-забудьком. Нераз лучало ся таке, що йде собі селом, аж тут гурма псів обступила діда і обертає на всі боки. Матвій як заграє, то й пси плачуть, виють, і люди заводять, ойкають і дід-прошак отирає слези; — диво та й тільки. Раз знов іде собі якась баба з кумою до міста на ярмарок, підняли обі якась мішатко з камінчиками — вони спершу думали, що з грішми — і нуж циртолити ся. „То моє...“ „Ні, то моє!“ „Я перше“... „Ні, я перше знайшла“. Обі піймали ся за барки, другі розривають, але деж там, не пустить одна другу. Люди піші, з возами, з коровами, з безрогами стоять, ні в зад ні вперед.

Аж тут як не заграє хтось з дрібонька, як не піде все покотом, дівки, парубки, кури, гуси; одним словом усе гуляє до умученя. Скоро музика втихла, всі перестали гуляти; дивлять ся, а на перекопі під лісом сидить Матвій зі скрипками. Зараз здогадали ся, що то він вирядив ім таку штуку!

Трудно було йому що й казати, щоби на ново не розпочав. По смерти родичів за ходив Матвій що раз рідше в своє село, а раз як пішов у світ, то довгі літа його не бачив ніхто, а молодші тільки в оповіданні знали за нього. По кільканайцятьох літах рознесла ся чутка по селу, що якийсь дід з бороною по коліна сидить над озером коло Бідунової пустки і грає до втоми так, як колись Матвій Забудько. Денекотрі побігли там і застали його самого, славного музику з чародійною скрипкою. Іще раз заграє так, що все кругом нього скакало, іще раз на голос чародійної скрипки все плакало, в кінці добув іще послідніми силами тихі прашальні звуки і заснув на віки. Нелашиві люди вхопили зараз чародійну скрипку і поломали її на кусники: кождий хотів зістати Матвієм, а тимчасом жадному з них не вдало ся.

Так закінчив дід Роман і розложив скіпки на припічку, та став запікати люльку, а діти думали про чародійну музику: Гануся бачила панночку в чуднім строю, Павлови знало подобало ся, як Жиди перед Матвієм гуляли, а Федь скинувши рукавицю з подрапаної руки, взяв дві скіпки і далій перед котом ніби на скрипці грає.

Гов, тпрр! — розляг ся на подвірю голос. „Тато, тато приїхали“ — кричав Павло вискочивши на лаву і заглядаючи крізь вікно. „Мамунця мої солоденькі! — лебеділо дівча споглядаючи, чи пильно двері отворяють ся.“

„Пожди, тепер не дам тобі нічого, недобрий драпіно!“ — грозив Федь котови. — „Дірку з обарінка дистанеш за се, що так скалічив мені палець“.

Ввійшли родичі в хату. Привитали ся діточки, подіставали питльованці, повечеряли, помолили ся і пішли спити щасливо, кожде по свому, про чародійну скрипку.

Ширіть „Свободу“!

АДВОКАТСЬКА КАНЦЕЛЯРІЯ
Д-р СТЕПАНА БАРАНА
 У ЛЬВОВІ, РИНОК Ч. 10. (дв.
 „Просвіти“) І. поверх, вхід з га-
 „ „ „ ларі. „ „ „
 Приймає справи цивільно-процесові, шари
 і неспіри. 313 5—?

НОВИНКИ.

Дирекція ц. к. семінарії учительської мужеської у Львові оголошує: Вписи учеників до школи вправ ц. к. семінарії учит. мужеської у Львові, як також учеників до приготавляючої кляси і на курси відбувати муть ся 13. і 14. вересня 1916 від години 9 до 12 перед полуднем. Іспит вступний для учеників вписаних до приготавляючої кляси і на перший курс розпочнеть ся дня 15. вересня с. р. о год. 8 рано. Ученики котрі скотять вписати ся на І. курс, мають предложити: 1) Метрику хрещеня, або народження на доказ, що мають скінчених 15 літ життя. 2) Послідне шкільне свідоцтво з клявзулею відходу на доказ, що скінчили ІV. клясу середної школи (передостатна нота з греки і латини не входить в рахубу) або що найменше ІІІ. клясу виділової школи. 3) Свідоцтво здеровля від державного лікаря на приписанім блянкеті. 4) Два примірники точно виновних родоводів. 5) Свідоцтво моральности, коли в посліднім півроці шкільного року 1915|16 не ходили до школи.

Відложене вписів до середних шкіл. Краєва Шкільна Рада відложила початок шкільного року 1916|17 в гімназіях, реальних школах, мужеських і жіночих учительських семінаріях, школах промислових і торговельних в Дрогобичі, Камінці Струмилівій, Львові, Самборі, Стрию, Золочеві і Жовкві до 15. вересня 1916. Вписи учеників до тих заведень відбудуть ся 13. і 14. вересня 1916. Початок шкільного року в інших закладах і вписи до них відбудуть ся в нормальних реченях.

Українська мова в диточих захистах Союзу городів. Як доносить „Русское Слово“, при відділі допомоги населеню Комітету Союзу городів південно-західного фронту зорганізовано спеціальний „диточий відділ“, який обїзджає відбиті й заняті російськими військами місцевости та на місци розсліджує положене дітий, що лишили ся без опіки, й організує для них допомогу. В останніх часах „диточий відділ“ зорганізував у Галичині чотири захисти. Крім того відділ приступає до організованя захистів для дітий на Буковині та в свіжо зайнятих місцевостях Галичини. У захистах учать дітий ремесла, а також читати й писати. За дозволом тернопільського губернатора наука читаня й писаня відбуваєть ся в рідній мові дітий. — В. С. в. У.

Львівські заложники в Росії. Російські військові власти, уступаючи в червні минушого року зі Львова, вивезли в характері заложників 37 осіб. З поміж них увільнено в дорозі виміни др. Федака за високого російського урядника Гечиміна, др. Шляйхера за інтериеваного в Австрії фабриканта з Москви Кондратова, а др. Бека за члена російського дипломатичного тіла Малчева.

В неволі померли в межичасі: директор Кость Паньківський і купець Лев Гольдман. Остали отже далше в неволі слідуючі заложники України: інженер Володимир Бачинський, радник магістрату Спірідіон Баньковський, шкільний інспектор др. Михайло Коцюба, проф. політехніки Іван Левинський, шкільний інспектор Іван Матієв, радник суду Сосновський, кустос Національного Музею др. Іларій Свенціцький і о. Щепанюк.

Воєнні шкоди в Галичині. Після урядових обчислень знищено в Галичині від початку війни 60.040 домів і 113.324 господарських будинків. Без даху опинилось 58.225 родин. Не вчислено до сего спису церков, каплиць, шкіл, захоронок і т. д. Що до інвентара, то з мільона галицьких коний зареєквіровано або забито пів мільона. Рогатої худоби забрано у хлопів коло 80 проц., у властвителів середних і більших посіlostий 50 проц. Разом понад мільон штук. Значить,

що з 2,505.012 штук перед війною, остало менше як 1,505.012. Красне бюро статистичне ствердило, що число забраних і знищених рільничих машин перевищує 300.000 штук, а забраних возів, саний, упряжі понад 400.000 штук. Числа ці подають стан перед найновішою російською офензивою.

Комітет для опіки над евакуованими. З почину о. офіціала Білецького завязався у Львові комітет, який має опікуватись населенням, примусово виселеним з терену війни. Дня 21. серпня с. р. зібрався в митрополичій палаті ширший кружок наших пань, священників і панів і на тих сходинах уложено програму діяльності комітету та вибрано управу. Провід комітету обняла президія, в якій склад входять: п. надради. Ол. Кмицикевич, п. Герміна Шухевичева і посол д. р. Сидів Голубович, касу веде п. Марія Кмицикевичева. Комітет буде опікуватись виселенцями, давати їм моральну і матеріальну поміч, та інтервеніювати в справі їх часового приміщення і в тій цілі буде стояти в контакт з військовими властями. Поміч комітету прирік львівський митроп. Ординаріят. Комітет просить земляків о матеріальну і моральну поміч для наших виселенців в часі їх подорожі до місця часового поселення. Вправді військові влади займають ся виселеними, але се не звільнює української громади від обов'язку помагати бездомним братам. Рівнож просимо о всякі вісти про наших виселенців, які належить слати на адресу секретаря комітету о. радн. Юліяна Дзеровича у Львові, ул. Содова ч. 1. П. поверх.

Жертуйте на книжки і часописі для ранених жовнірів. Зі шпиталів усіх сторін Монархії напливає до укр. Жіночого Комітету поміч для ранених жовнірів, велике число просьб о українські книжки і часописи. Комітет розпоряджає за малими фондами, щоби всі ті просьби заспокоїти, щоби наших укр. жовнірів, котрих доля загнала в чужі сторони між чужих людей, загріти, розрадити нашим рідним словом. Отже Жіночий Комітет, звертає ся до української суспільности в горячю просьбою о підмогу, о датки хоть би найскромніші, котрі просимо слати на адресу: Ukr. Frauenhilfskomitee für verw. Soldaten, Wien VIII. Langegasse 5.

Передовсім звертаємо ся до наших П. Офіцерів в полі, котрі найліпше розуміють потребу книжки для жовніра — з просьбою, поміч нам в тім ділі. — За Комітет: *Марія Каранович*, голова; *Ольга Стефанович*, секретарка.

Карти на м'ясо в Німеччині. З днем 2. жовня входить в цілі Німеччині в жите розпоряджене, яке запроваджує карти на м'ясо. Карта буде виставлена на 4 тижні і буде уповажнювати до закупна на тиждень 250 грамів (1/2 фунта) м'яса з битої худоби враз з кістками. Діти до шестого року жита одержувати муть лиш половину усталеної тижневої кількості.

Вислід жнив в Німеччині. В Німеччині треба сего року очікувати добрих, а місцями навіть дуже добрих жнив. Також збір паші дав знамениті висліди. Зимові бараболі заповідають ся дуже добре. В деяких місцях побільшено досить значно поля під управу цукрових бураків, стручкових овочів та овочів на вибиване товщів. Також стан всякого рода худоби побільшує ся.

Спекуляції з грунтами. Лучають ся випадки, що несумлінні спекулянти грунтів старають ся ушкодити сільське населення в той спосіб, що намовляють мужицьке населення, аби продавало своє поле, бо ніби то через війну поле втратило на вартості. Супроти таких фальшивих воєнень належить виступити з всею строгістю. Через війну поле не то що не стратило нічого на вартості, але протинно, подорожало значно і ще більше подорожє. Тому належить відраджувати щіком рішучо від продажі поля. Колиб з листів або запитів жовнірів дійшло до відома про замірені спекуляції або намовленя жовнірів, аби продавали грунт, так про се треба повідомити сейчас дотичний цивільний карний суд. Крім свого належить повідомити і політичну власть і інстанції (староство, комітат), в котрої області лежить грунт.

Засуд Лібкнехта. Виспий воєнний суд засудив посла Лібкнехта за намірену воєнну араду, тяжкий непослух і опір державній власті на 4 роки і 1 місяць в'язниці. До кари

вчислено вже засудженому і місяць слідної в'язниці. Крім того засуджено його дальше на видаленє з війська і 6 літню втрату горожанських прав.

Італійський король в Гориці. Дня 20. серпня приїхав самоходом до Гориці італійський король.

Вінок на могилу батька. Один французський летун написав недавно тому такий лист до пароха в Markirch: „Отче парох! Недавно довідав ся я, що мій батько, полковник Федр погіб дня 22. серпня 1914 р. коло Col de Sainte Marie. Доніс мені про те швейцарський „Червоний Хрест“. Буду Вам дуже вдячний, як що зложите отсей вінець на гробі дорогого мого батька. Поручник летунів Фед“. Лист сей разом з вінцем кинув з літака.

Небавком потім одержав поручник таку відповідь: „Маю честь донести, що лист і вінець, який кинено з літака, я одержав і відповідно до бажаня зложив вінець німецький офіцер на гробі батька. Певно інтересно Вам буде довідати ся, що — як зізнають очевидці — найшов батько легку смерть від трьох крисових куль, які до него спрямовано. — Німецький жовнір похоронив його на тім самім місці, а гробом його займають ся старанно, як прислугує на гріб так хороброго жовніра“.

Виселенці з золочівського повіту. Оноді через Львів переїхало кільканайцять фірм виселенців з золочівського повіту. Біда і сум пробиває ся з кожного транспорту. Особливо ночі дають ся бідолахам в знаки, бо дощеві тепер і дуже холодні.

Шукають:

Хтоби знав, де є Федір Совсун з Воргулинець, заліщицького повіту; був асентерований 14. вересня 1915., прошу мене повідомити: *Wasył Nawizowskyj, Alt-Lichtenwarth, Meierhof N. O.* 46

Торговля штучними погноями.

Недостача природного погною примушує рільника уживати в тім році більше як звичайно штучних погноїв особливо у нас на запущених через війну грунтах. Тимчасом тепер дуже трудно дістати штучні погної, бо через війну фабрики значно зменшили їх вироб, а Німеччина, котра їх давніше нам також доставляла, тепер заборонила їх вивозити. Краєвому Союзови господарсько торговельних Спілок у Львові удало ся що правда вивести дозвіл на вивезенє невеликої кількості німецьких навозів, та ціна їх дуже висока. Тому рільники обмежені на ту невелику кількість навозів, яку нашому краю призначив Загальний Союз австрійських хліборобських стоваришень, котрий на основі розпорядку Міністерства рільництва займає ся розділом штучних погноїв випродукованих в австрійських фабриках між хліборобські торговельні організації.

Призначу кількість навозів розділено на кожний місяць до кінця року, в наслідок чого ті хлібороби, що пізніше зголосили ся дістануть томасину під осінній засів за пізно. Мимо того не повинні вони сего замовленя зрікати ся, бо певно не буде ліпше на весну, тож порадно є томасину відобрати і до пізнішого ужитку її переховати.

Та крім рільничих організацій торговельно штучних погноїв займають ся приватні купці і як з ріжних сторін доносять, допускають ся они при тім ріжних надужитях. Звідки вони ті навози беруть не знати та з надісланих прібок взятих з томасини закупленої у ріжних торговцях пересвідчили ся досвідні стації рільничі, що навози приватних купців виказують значно менше кормових частий, як повинні відповідно до своєї ціни мати.

Діє ся се тому, що на мішку нема знаку, як високопроцентовой сей навіз, а купці продають навіз тільки на вагу, дарма що при штучних погноях не іде о вагу, тільки о кількість потрібних ростинам кормових частий, які навіз в собі має. Наслідком того буває, що стокилевий мішок томасини проданий за К 14 вартує одну або дві корони, коли в ній є всього 2 або 3% фосфорового квасу, місто

16 або 18%. Тих процентів вага не покаже, не пізнати їх також на око, уміють се пізнати тільки учені люди через розбір або аналізу навозу.

Але навіть купці, що продають навіз доброї якості беруть за него дуже високі ціни, бо К 18—24 за 100 кг., хотїй вже високопроцентовой навіз не повинен коштувати більше як К 12.

Тому рільники, що купують навози у приватних купців, повинні купувати їх спільно ваговими, а платити після аналізу. В тій цілі треба взяти з вагона навозу прібку і післати її до дослідної стації у Львові або в Кракові на університеті і тільки після висліду аналізу навози платити. Коли купець на се не годить ся, то видко, що не має чистої совісти і тоді навозу не варт а него купувати, бо купить ся безвартісний, або дуже дорогий товар. *Д. К.*

В справі закупна збіжа.

Нова кампанія закупна збіжа і стручкових ростин видвигає знова на перший плян в діяльності нашого Товариства опіку над рільництвом в напрямі заповнення селянам відповідного доходу з їх збору та забезпеченя нових засівів.

Звертаємо ся тому отсим до наших Філій, Кружків і поодиноких членів з прошенем повідомляти нас про вислід жнив про якість зібраного збіжа, чи воно надає ся на насінє, чи при закупні збіжа лишить ся властителю досить збіжа на засів і поживу, які ціни примінює ся та які проценти заневищення збіжа лучають ся по селах.

З огляду на велику вагу сеї справи для населя, та щоби уможливити нашому Товариству діяльну поміч в поодиноких случаях, зволють наші П. Т. Члени подавати нам як найосновніші вісти про викупно збіжа в поодиноких повітах і громадах.

Краєве Товариство господарське „Сільський Господар у Львові“

Українська Культурна Рада у Відні

VIII., Strezzigasse 32. I/12.
Президент: Юліян Романчук.
1. Віцепрезидент: Др. Олександр Колесса.

ВИДАВНИЦТВА

під начальною редакцією Юліяна Романчука і Ол. Колесса.

- А. Вийшли з друку:**
1. Ілюстрована збірка: „З Великих Днів“ — В борбі за волю. К — 40
 2. Філ. Колесса-В. Щурат: „Жовнірські пісні“ Осипа Федьковича з нотами. — 40
 3. Філ. Колесса: „Воєнні Квартети“ 200
 4. Сьвщ. О. Коренець: „Молитвенник для жовнірів Українців-католиків“ друге виданє. 140
 5. Сьвщ. О. Коренець: „Молитвенник для жовнірів Українців-католиків“ третє менше виданє. — 60
 6. Сьвщ. О. Коренець: „Читаня і розважаня з нагоди війни“ — 40
 7. „Слово ф. полк Ігоря“ в сучасних віршованих перекладах. Впорядкував Б. Лепкий. 100
 8. Богдан Лепкий: „Тим що полягли“ — Збірка поезій. — 20
 9. P. Alex. Koronec: S. Sedes apostolica et disciplinae Graeco-Catholicae. Agitur de Calendario. 100
 10. Сьвщ. О. Коренець: „Рим а наші церковні постанови, з окрема календар“ 100
 11. Б. Лепкий: „Ще не вмерла Україна“, Співанник з великих днів. Вибір українських пісень з нотами в полотняній оправі з золотими витисками. 300
 12. Іван Чепига: „Українська література на еміграції у Відні“ — 50

Б. Приготовляють ся до друку:

1. Ст. Рудницький: Географія України.
2. Під чужим небом. — Оповіданя з життя наших переселенців. 44 1—4

Книжки сі можна набувати в канцелярії Української Культурної Ради у Відні, VIII., Strezzigasse 32, за готівку, або за поштовими надісланими грошми. При більших замовленнях даємо значнітний енуст.

ЕВАНГЕЛІЯ

на неділі і свята

в перекладі на українську мову.

Книжочка, яка повинна знаходити ся в кожній українській хаті. Для тих, що стоять в полі, в окопах є она найважливішою духовною радницею.

Ціна 1 корона.

Ціна 1 корона.

Замовляти: „Свобода“, Львів, Ринок 10.

При замовленню посилає ся рівночасно гроші (1 К.) за книжку, а ми того самого дня висилаємо замовляючому. Жовнірам на усі Feldpost-и також шлемо. — А хто пришле відразу гроші на десять примірників, то є 10 К., то дістане ще одну книжку даром.

ЗАМОВЛЕННЯ БЕЗ ГРОШИЙ НЕ ПРИНИМАЄМО.

Оголошення.

Для тих, що оголошують ся, подаємо до відома, що у нас є така тарифа:

Оголошення звичайні за стрічку одношпальтову дрібним друком або її місце 20 с. — Надіслане за стрічку дрібним письмом або її місце 60 с., в оповістках 80 с., в часті редакційній 1 К. Повідомлення про нічани, заручини і т. п. по 150 К за стрічку, найменше 4 К. Дрібні оголошення за слово 6 с., найменше 60 сот. Слова грубшим друком числять ся подвійно. Передплата і належитість за інсерати платні у Львові.

(Простуда). Протяги і вохкий воздух не лачні нам, вони нам не спричиняють вже більше ревматичних болю від часу, як ми заживаємо Феллера лагодячий биль ростиинний флюїд з маркою „Ельза-флюїд“. Масажи „Ельза-флюїдом“ оживлюють кружене крови і є найевнійшою охороною проти ревматизму, гіхту, істіасу, подагри і подібних терпінь. 12 флашок послілає оплатно за 6 корон аптиклар E. V. Feller, Stubica, Elsaplatz No. 308 (Kroatien). Понад 100.000 листів з подякою і лікарські порученя. Феллера розвільнюючі рабарбарові пігулки з маркою „Ельза-пігулки“. 6 пуделок оплатно за 4 К 40 с.

ХТО з П. Т. РІЛЬНИКІВ має на продаж насіння добірних стручкових ростиин (як вино, сочевицю, боби, фасолю і горохи) зволить подати нам рід, скількість і сорту насіння та докладну адресу.

Краєвий Союз господарсько-торговельних Спідок у Львові, улица Зіморовича ч. 20.

Не минайте а перечитайте!

Чи варто за невеликі гроші в тих тяжких часах розвеселити ся?

Певно, кожний скаже, що варто. Саме тепер вийшла обемиста книжка (девять аркушів друку), котра містить в собі

900 словами девятсот Дотепів, вигадок і жартів.

Хто хоче розвеселити ся, а таких в теперішнім часі буде певно багато, нехай чим скорше спровадить собі сю книжку, бо задля великої дорожні і браку паперу наклад зглядно не великий.

Сю справді на часі книжку видадо Товариство „Просьвіта“.

Канцелярія Товариства у Львові (Ринок ч. 10.) висилає єї безпроводочно тому, хто пришле переказом на саму книжку 1 кор. 80 сот. (Члени „Просьвіти“, що заплатили вкладку, платять тільки 1 кор. 30 сот.); а на рекомендовану пересилку 35 сот.

Оправлений в полотні примірник коштує без почтової пересилки о 50 сот. більше.

Радимо спішити ол!

900 раш вважати ол можна за 1 кор. 80 сот.

Марнує гроші

той, хто купує ліхи годинники базарові, котрі по короткім вже часі стають ся не до ужитку. Ми радимо радше відразу замовити добрий, тревалий, бездоганно ідучий годинник швайцарський у світовім, експортівім домі годинників:

H. Sattner, Laibach No. 713. Власна зареєстрована фабрика годинників Швайцарії уможливає згадаий світовій фірмі без зарібку посередників доставляти лише добрі і витривалі годинники по низших цінах:

- 410. Німецький, анкер-роскоф годинник . . . К 4-10
- 600. Радюм, в ночи світлий год. кишеческий . . . 6-40
- 713. Срібний ремонтар годинник . . . 7-86
- 705. Роскоф-годинник з квіздя . . . 5-93
- 449. Роскоф-годинник з подвійним плашем . . . 7-20
- 518. Німецький швейцарський годинник швейцарський . . . 7-56
- 855. Німецький ланцюжок напирний . . . 1-00
- 865. Срібний ланцюжок кругло напирний . . . 2-20
- 865. Срібний ланцюжок 30 гр. тяжкий . . . 4-40
- 803. Дамський годинник, зі стали або мідзі . . . 7-50
- 1213. Добрий будильник . . . 3-30
- 1316. Гарний годинник ланцюжковий . . . 10-50
- 1360. Гарний годинник стінний . . . 4-80
- 1280. Радюм будильник в ночи світлий . . . 9-80
- 1322. Німецький ланцюжок швейцарський коретний . . . 1-75
- 1459. Гарний довгий ланцюжок з білого металю . . . 2-80

Кожний годинник є як найточіише пушений в рух.

Як не подобає ся можна виміняти. **Прегарний подарок і оплатно!** Висилка за послужителю або за попереднім надісланням грошей.

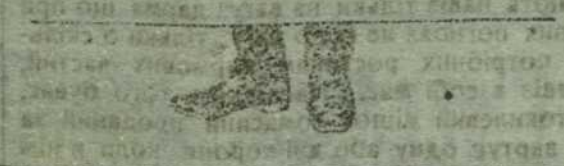
Власна фабрика годинників в Швайцарії. Християнський висилковий дім **H. Sattner** тільки **Laibach No. 713.** Славний на цілий світ з достави добрих годинників. **Одинке добре жерело для проворних покупців.**

Хто з передплатників-селян „Свободи“ хотів би в своїй рідній українській мові мати щоденно вісти з світа, особливо з війни, най запрунуерує

ДІЛО

Передплатники-селяни „Свободи“ мають знижку і платять 2 Корони місячно.

Полоканє горла Феллера лагодячим биль ростиинним флюїдом з маркою

„ELSA-FLUID“

уленшує **ВІДДИХАНЄ.**

12 флашок оплатно 6 корон. Аптиклар E. V. Feller, Stubica, Elsaplatz Nr. 308, (Kroatien). Більше як 100.000 листів з подяками.

ТОВАРИСТВО ВЗАЇМНОГО КРЕДИТУ

„ДНІСТЕР“

у ЛЬВОВІ ул. Руська ч. 20. Телеф. 788.

засноване при Товаристві взаїмних обезпечень „ДНІСТЕР“ в р. 1895 на підставі закона о стоваришенях з р. 1873.

Одвічальність членів обмежена до подвійної висоти уділу.

Цілю Товариства є уділюване кредиту своїм членам рільникам обезпеченим в „Дністрі“ від більше літ.

Відсотки від вкладок 4 проц. без потручення рентового податку.

ВКЛАДКИ

приймає і виплачує Каса Товариства в урядових годинах від 8. до 2. в полудне.

Конто в Почтовій Шадниці 35.927. Жирове конто в Австро-угорській Банку.

Шадничі вкладки К 4,725.000 Власний маєток „ 649.000 Уділені позички „ 4,850.000

Канцелярії Товариства отворені перед полуднем.